

REDACȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 6 luni 10 cor.
pe 3 luni 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20

INSERȚIUNILE:
de un câr garsonaj: prima dată în
basin; a doua oară în basin; a treia
oară în b. de ficcare publicitară.
Atât abonamentele, cât și inserțiile
sunt să se plătească înainte în Arad.
Telefon pentru oraș și comitate
Scrisori retracate nu se primesc.

NOI ȘI GERMANII DIN REGATUL UNGAR.

DE
IOAN SLAVICI.

Românii din regatul ungar și dimpreună cu ei Românii toți nu pot să uite, că dela Germanii au primit cultura, și între fruntașii vieții române sunt mulți, ale cărora inimii sunt cuprinse de simțăminte pioase când își aduc aminte de focarele culturii germane, unde li-s'au luminat mințile și li-s'au înălțat inimile, și de dascălul germanul, care visând mărirea neamului lor, ne-au însușit pentru cauza neamului nostru.

Aceștia și dimpreună cu dinșii mulți își dau seamă, care e deosebirea între un așezământ de cultură german și unul maghiar, simt, ce perde societatea întreagă când creațiunile spiritului german se desființează și sunt cuprinși de durere când văd, cum se înăbușe viața națională germană și cum, înăbușându-se ea, cade și tot mai jos se coboară nivelul moral al societății.

Ear ceea ce simt Românii, vor fi simțind și Croații, și Sârbii și Slovacii, ba chiar și cei mai luminați dintre Maghiari, care tot adapându-se din izvorul vieții germane s'au luminat și s'au îndrumat spre mai nobile forme de viață.

Nu ar fi avut Germanii din statul ungar decât să recunoască adevărul acesta și să se razame cu toată încrederea pe inimile

celor mai bine porniți dintre concetățenii lor de alt neam pentru-ca să fie și azi regulatorul vieții interne a regatului ungar.

Deși risipiți, ei găsiu pretutindeni sinceri soți de luptă pentru apărarea așezămintelor lor culturale.

Pe când însă noi totdeauna am recunoscut cum recunoaștem și azi, că e cestiune de conservare națională și pentru noi, ca Germanii din regatul ungar să-și păstreze cultura și ființa germană, Germanii în genere și Sașii din Ardeal în deosebi nu au voit să înțeleagă, că și pentru dinșii e cestiune de conservare, ca noi să ne putem bucura de libertatea de dezvoltare ce ni-s'a asigurat prin legi pozitive.

Dacă oamenii ai ordinii legale erau, trebuiau să-și ridice glasul totdeauna, când guvernul sub presiunea opozițiunii naționale maghiare nesocotea legile ori poate chiar le călca pentru-ca să înăbușe dezvoltarea noastră națională; nictodată dinșii nu și-au dat seamă, că le șade bine să apere dreptatea, să susție principiul, că respectarea legilor e supremul interes al statului și că numai într'un stat, în care legile se aplică cu buna credință, pot să se susțină și ei.

Privind lucrurile din punctul de vedere al teoriei constituționale, deputații trimiși în parlament nu respectă pe alegătorii lor în deosebi, ci totalitatea cetățenilor, »națiunea suverană«. Germanii, care sunt oameni instruiți, trebuiau să stăruie în acest »Standpunkt« corect și să intervină totdeauna, când vorba era ca vre-o lege să fie călcată, ne-

socotită ori aplicată cu rea credință, nu pentru ca să apere pe alții, ci pentru-ca să susție marile interese ale statului.

Nu vom discuta cestiunea, dacă bine au făcut ori rău Românii de au stăruit atâta timp în rezistența pasivă. Un lucru e neîndoios: că erau și ei reprezentați în parlament și că ori-și-care deputat avea dreptul formal de a apăra și interesele lor.

Cum se face, că reprezentanții trimiși de Sași în parlament nu au profitat nici odată de acest drept, ca să constate, că o însemnată parte din cetățenii regatului ungar se consideră ca nefiind reprezentată în parlament, să cerceteze cauzele acestei abstinențe îndărătne și să stăruie, ca să se facă cele de cuviință pentru-ca să poată lua și Românii parte la viața publică a Ungariei?

Nu cerea rațiunea de stat o asemenea intervenire? Coroana ar fi fost jignită în prestigiul ei prin aceasta? Interesele monarhiei nu cer și ele, ca toți cetățenii să iee parte la viața comună?

Preocupați de micile lor afaceri locale, Sașii din parlamentul ungar s'au mărginit a reprezenta pe alegătorii lor, ceea ce nu e nici teoreticește corect, nici politicește cu minte. De aceea stau sficioși într'un colț, nu sunt băgați de nimeni în seamă și nu pot să facă nimic.

Trecem cu vederea pe stupizi, care-și închipuiesc, că servesc cauza lor națională punând la îndoială lealitatea Românilor și calomniând pe aceia, care doresc din toată inima prosperarea elementului german.

Asasinatul din strada Morgei

de
Edgard Poë¹⁾.

I.

Îndoitul omor din strada Morgei.

Pe când petreceam la Paris în primăvara și o parte din vara anului 18... făcui cunoștința d-lui Ch. Aug. Dupin. Acest tânăr era dintr-o familie distinsă, ca să nu zic ilustră, dar o serie de catastrofe, reducându-l la o sărăcie învecinată

¹⁾ Edgar Poë este pentru literatura americană creatorul și reprezentantul aproape unic și definitiv al genului funebru, misterios, spălmântător. Expus la halucinațiilor teribile provenite din nenorocita pasiune a alcoolismului, Edgar Poë comunică contemporanilor săi viziunile funebre, în care trăiește. El s'a născut la Baltimore în 1809 Remas orfan de timpuriu, fu adoptat și crescut de un bogat negustor, M. Allan. Dar celebrul autor se arătă foarte ingrat față de binefacătorul său, care-l lasă atunci în voia sortii. Astfel Edgar Poë ne mai având alte mijloace de existență, decât până și imaginațiunea sa, se apucă de scris și atrase atențiunea unui director de ziar. Succesul fu enorm și tânărul autor ar fi putut trăi de aci înainte bogat și fericit. Dar' genul său de a scrie era rezultatul orelor de beție alcoolice, singura lui inspirație, care-l cuprinse cu totul în brațele sale ucigăse și-l conduse repede la o moarte rușinoasă. Într'una din zilele anului 1849 Edgar Poë fu găsit beat mort într'un pârâu; condus la spital murî aci fără a-și fi recăpătat cunoștința.

Edgar Poë era de o constituție atletică și de o mare frumusețe, de aceea amintii săi se încreșă a-l însura și a-l schimba modul de trai. Dar' încercările lor fură zadărnice prin faptul, că numai alcoolul putea inspira pe acest autor, a cărui influență a fost cu toate acestea considerabilă în toată lumea. Nota Trad.

cu mizeria, îi slăbiseră caracterul într'atâta, încât renunțase la ori-ce activitate și nu se mai gândea nici să-și recâștige vechiul loc în lume. Bună voința creditorilor săi îi lăsase o mică părțică din averea părintească, și mulțămită unor minuni de economie el reușea a-și procura strictul necesar, lipsindu-se, se înțelege, de ori-cel-cru de prisos. Singurul lucru, ce-și permitea, erau cărțile, care la Paris sunt de altcum foarte ieftine.

Pentru prima oară ne întâlnirăm într'un întunecos cabinet de lectură din strada Montmartre, unde întâmplarea ne adusese pe amândoi în urmărirea unui oare-care volum pe cât de rar, pe atât de interesant, și această împrejurare ne legă strins.

Fusei foarte mișcat de istorioara familiei sale, pe care mi-o spusese cu sinceritatea, ce distinge pe Francezii, când subiectul conversațiunii le îngăduese să se pună în evidență. Fusesi de asemenea surprins de întinsele lui conștiințe, dar ceea-ce provocă în mine cea mai vie simpatie, fu forța, energia necrezută, frăgezimea și strălucirea imaginațiunii sale. Obiectul ce mă reținea la Paris și pe care-l urmăream, mă făcea să prețuiesc după merit societatea unui astfel de bărbat, și nu mă codii de a da pe față dispozițiunile mele în privința sa. În fine ne hotărîrăm să locuim împreună în tot timpul cât remăsăm la Paris, și deoarece-ce eu stam ceva mai bine cu afacerile, putui, plătind cheltuelile de chirie și de instalație, să ocup împreună cu dînsul o antică și singuratică locuință din mahalaua Saint-Germain. Această casă era aproape o ruină, căreia timpul îi dăduse o înfățișare pocită, și oare-care

idei superstițioase îndepărtau dela dînsa pe toată lumea. Pe lângă acestea mai era și întunecoasă și tristă, dar chiar din cauza aceasta în armonie cu felul fantastic și selbatic al caracterelor noastre.

Dacă publicul ar fi cunoscut felul nostru de viață zilnică, ni-ar fi considerat fără îndoială ca pe doi nebuni nevătămați. Retragerea noastră era absolută: nici odată nu primiam vizite. Este adevărat, că am avut grija să ascund locul retragerii noastre de toate cunoștințele mele; cât despre Dupin, de mulți ani pierduse din vedere relațiunile sale, astfel că trăiam numai unul pentru altul.

Unul dintre capriciile cele mai ciudate ale amicului meu (caei nu pot cualifica cu alți termeni această dispozițiune) era preferința sa pentru noaptea, pe care o iubia cu pasiune. Această ciudățenie, ca pe toate celelalte, o adoptai cu încetul, fără să bag de seamă, renunțând cu totul la propriile mele gusturi. Dar neagra zeiță nu se învoia să ne țină tovărășie două-zeci-și-patru-ore în continuu; de aceea ne mulțămiam numai cu iluziunea prezenței sale. Dela primele raze ale aurorei, închideam toate grelele obloane ale vechii noastre case, aprindeam o pereche de lumânări, și deoarece-ce acestea erau pătrunse de un parfum tare, ne procurau numai o slabă lumină spectrală. Dar' ele ne ajutau ca să ne ținem sufletele într'o stare de vis; la această lumină cetiă, scriam, conversam până la ceasul, când orologiul ne vestia apropierea nopții. Atunci ieșiam, ne plimbam la braț din strade în strade, continuând conversațiunile începute, sau rătăcind prin subiecte până la o oră înaintată, observând unele scene vii și bătătoare la ochi, unele un-

Germanii din regatul ungar și-au perdut partea cea mai mare din așezămintele lor culturale și aproape întreaga lor clasă conducătoare, pentru-că s'au izolat ei înșiși pe sine și nu și-au înțeles chemarea. N'au însă decât să se îmbărbăteze și să-și caute razămul firesc pentru-ca să iasă ear la iveală și să devie factor cumpănitor în viața publică a patriei lor.

Cei vre-o doi-spre-zece deputați trimiși de Sași în parlamentul din Budapesta, stau într'un colț nebăgați de nimeni în seamă câtă vreme ei se mărginesc la meschinul rol de a reprezenta numai alegătorii lor. În ziua însă, în care ei vor lua hotărârea de a reprezenta interesele mari ale statului, glasul lor va fi ascultat cu încordată luare a minții și în parlament, și afară de parlament, și departe peste hotarele monarhiei.

Deși puțini, ei pot să fie și trebuie să aibă ambițiunea de a fi chiagul unui partid de ordine legală, care în fața partidului național maghiar susține marile interese ale monarhiei și ale statului ungar indeosebi, partid al echilibrării, în care au să între toți cei-ce numai dreptatea o vor.

E oare cine-va, care în fața actualei situațiuni are destulă autoritate spre a-și îndruma pe Germanii din regatul ungar spre o asemenea politică !?

CONTRA PROIECTULUI BERZEVICY.

Viena, 29 Noembrie.

Se telegrafează din Viena: Ați studenții universitari Români, Croați și Sârbi au ținut o întrunire, la care au participat 10 delegați și studenți Români, Nemți și Sârbi din Ungaria. Studenții au primit o rezoluțiune, protestând împotriva proiectului de lege Berzeviczy, ca semn al tendințelor soviniștice și anticulturale ale guvernului maghiar, care proiect vatămă nu numai egal îndreptățirea dar atacă naționalitățile în însăși existența lor. S'a hotărât apoi a convoca un mare meeting de protestare în Viena, la

ghiuri întunecoase ale împoporatei cetăți, și adâncindu-ne în acel ocean de agitație intelectuală, pe care ni-l descopere o analiză liniștită.

În asemenea împrejurări trebuia să admir puterea de deducțiune alui Dupin, deși bogăția imaginațiunii sale ar fi trebuit să mă facă să bănuiesc această facultate. Părea că-l face cea mai mare plăcere să uzeze de această putere, ceea-ce mărturisea singur fără nici o dificultate. Imi repeta, cu un rîs înăbușit și batjocuros, că cel mai mult oameni au o fereastră în piept; imi dovedea acest lucru prin ochiri directe și uimitoare asupra propriilor mele gânduri. În acele momente purtarea devenia rece și distrată, ochii săi aveau o expresiune rălăcită; vocea sa care de obicei era puternică și vibratoare, slăbia, se cobora cu mai multe tonuri, devenea atât de grăbită, încât ar fi părut turburată de beătură, dacă n'ar fi păstrat chiar în timpul acela toată tăria, toată preciziunea în pronunțarea sunetelor. Când îl vedeam intrînd într'această stare, mă lăsam cu înțet în voia vechiului sistem filozofic, după care sufletul este o ființă dublă, și petreceam închipuindu-mi doi Dupin într'un singur om: Dupin, care inventa probleme, și Dupin care le rezolva.

Să nu se creadă, după cele ce zisei, că visez lucruri misterioase sau că scriu un roman. Ceea-ce am descris în amicul meu, era numai rezultatul unei inteligente silințe sau poate lipsite de echilibru. Un exemplu va fi de ajuns pentru a se dobândi o idee despre această facultate a lui Dupin.

Trad. Iosif Popescu.

(Va urma).

care vor lua parte și delegații studenților universitari Români, Sârbi și Slovaci de la universitățile Ungariei. Studenții universitari Sârbi și Croați din Croația au trimis telegramă de felicitare întrunirii, condamnând totdeodată atitudinea deputaților Croați din Dieta Ungariei.

SITUAȚIA POLITICĂ.

Demisiunea ministrului de justiție. — Széll nu mai primește mandat. — Manifestațiunea Dobrișinului.

În cercuri bine informate se susține ca pozitivă vestea că ministrul de justiție Plósz Sándor, zilele proxime își va da demisia.

Cercul S.-Gotthard, a cărui mandat l'a depus zilele trecute Széll Kálmán, ținând adunare de alegători au hotărât să ofere din nou lui Széll Kálmán candidatura. Széll a declarat însă, că sub nici o condițiune nu primește mandatul.

Una sută treizeci și opt de «civiști» ai Dobrișinului, membrii municipali, au prezentat fișpanului o moțiune de neîncredere împotriva contelui Tisza, cerând ședință municipală extraordinară, pentru dezbaterea ei. Municipiul va fi cât mai curând convocat.

Întruniri de protestare.

Duminecă partidul liberal din Oradia a ținut întrunire, în care după-ce au vorbit Szunyog Szabolcs și Hegyessy, corifei locali, i s'a votat lui Tisza încredere.

Erî Marți au ținut întrunire de protestare opozanții. Spre acest scop s'au dus la Oradia contele Apponyi, Eötvös Károly, Olay Lajos, contele Zichy János, Barabás Béla, Vázsonyi și alții.

Toți oratorii au fost foarte violenți și din public se striga: Tisza trebuie spânzurat!

A vorbit Barabás, Apponyi, Eötvös, Vázsonyi, Zichy și Halász.

Eötvös a zis, între altele: „Ar trebui să se ridice o spânzurătoare până în cer și atârnat de ea Tisza“.

S'a votat apoi o moțiune prin care se protestează contra lui Tisza și a lui Perczel

DIN ROMANIA.

Mesagiul Regal. Luni, 15 Noembrie, a avut loc deschiderea Corupților Legiuitoare.

La orele 11^{1/2} dimineața, domniile senatori, domniile deputați și înaltele corpuri ale Statului s'au întrunit în sala ședințelor Adunării.

La orele 12 Majestatea Sa Regele, însoțit de Alteța Sa Regală Principele Moștenitor, a intrat în sala adunării, precedat de Curtea regală, fiind primit la scară de domniile miniștrii.

Regele, suindu-se pe tron, încunjurat de domniile miniștrii, a citit următorul Mesagiu:

„Domniilor Senatori,

„Domniilor Deputați,

„Ca totdeauna vin și astăzi cu vie mulțumire în mijlocul reprezentanților națiunii spre a le aduce salutările mele. Am adâncă încredere că sunteți hotărâți a intra în lucrările ultimei sesiuni a acestei legislaturi cu același simțământ al datoriei pentru binele obștesc și cu aceeași energie rodnică care v'au însuflețit până acum.“

„Stăruința Statelor de a deslega prin bună înțelegere cestiunile ce le pot desbina, întăresc tot mai mult pacea. Pe această cale România își urmărește ținta neclintită a politicii sale internaționale, care i-a dobândit încrederea și pretenia tuturor și asigură pacifică dezvoltare a puterilor regatului.“

„Guvernul meu va supune deliberării Domniilor Voastre Convențiunea comercială încheiată cu imperiul German. Avem speranța că în curînd vom regula și cu cele lalte State relațiunile noastre comerciale. Așezând acestea pe o basă statornică, vom da un nou avânt dezvoltării noastre economice.“

„Domniilor Senatori,

„Domniilor Deputați,

„Un an de secetă a bătuit iarăși țeara. Guvernul meu a luat la timp măsurile necesare pentru a micșora nevoile acestei crize, care apasă astăzi dată mai mult populațiunea rurală.“

„Cu toate acestea, prin cheltueli măsurate și echilibrarea neîndoelnică a bugetului Statului, creditul țării va rămânea neatins și vom putea învinge greaua încercare ce îndurăm în momentele de față. Bugetul anului 1905—1906 va fi stabilit pe aceleași baze, ca bugetele exercițiilor precedente.“

„Ministrul finanelor va prezenta un proiect de reformă a legii vamale, spre a o pune în acord atât cu progresele realizate în această ramură a administrațiunii, cât și cu trebuințele noului tarif vamal. Noua lege va prevedea înființarea de întreprinderi în București, spre a da o mai mare înlesnire comerțului.“

„Industria petrolului a luat în ultimii ani un avînd atât de mare în cât ea ocupă astăzi un loc însemnat în dezvoltarea noastră economică. Ea a fost ajutată de înființarea la Constanța a a rezervoriilor și a portului de petrol, cari înlesnesc într'un mod sigur și ieftin exportul acestui nou izvor de bogăție a pământului nostru.“

„Instrucțiunea publică pășeste înaintea în direcția practică dată ei de legile votate de Domniile Voastre, menite a forma generațiuni cari să-și asigure prin muncă temeinică existența și bunul traiu.“

„Armata, care în curînd va fi complet înzestrată cu armele cele mai perfecționate, se înfățește neîncetat, însuflețită de datoria ei de a fi pregătită, ori când se va cere, ca adevărat scut al țării“.

„Domniilor Senatori,

„Domniilor Deputați,

„În anul acesta am avut o vie mulțumire sufletescă de a străbate cea mai mare parte a Regatului, călătorind pe mărețul fluviu al Dunărei dela fruntariile noastre până în Marea Neagră și în văile Bărladului și ale Siretului; iar în a doua a Mea capitală a Iașilor am petrecut zile frumoase, înălțate prin serbările închinare Bisericeii noastre. Cu acest prilegiu, M'am îndreptat din nou cât de adânc înrădăcinate sunt în inima scumpului Meu popor simțimintele de dragoste și de devotament pentru Mine și Familia Mea și cât de statornic s'a înfipt în inimile tuturor cetățenilor încrederea în viitorul asigurat al patriei. Sunt fericit a reînnoi încodată aici, în mijlocul reprezentanților națiunii, marea mulțumire ce am simțit și a vă asigura că vom păstra aceste vii și sincere manifestări de credință o neștearsă amintire

„Domniilor Senatori,

„Domniilor Deputați,

„Urînd din tot sufletul ca lucrările Domniilor Voastre să fie și de astăzi rodnice, rog pe Dumnezeu să reverse bine-cuvîntarea și darurile sale asupra scumpei noastre Români“.

„Sesiunea ordinară a Corpurilor legiuitoare este deschisă“.

CAROL.

Președintele consiliului miniștrilor și ministru al războiului, D. Sturdza.

Ministru cultelor și al instrucțiunii publice, Sp. Haret.

Ministru agriculturii, industriei, comerțului și domeniilor, C. I. Stoicescu.

Ministru de interne, V. Lascar.

Ministru lucrărilor publice, Em. Porumbaru.

Ministru afacerilor străine, Ioan I. C. Brătianu.

Ministru finanelor, E. Costinescu.

Ministru justiției, Al. Gianni.

Nr. 2.826.

15 Novembre 1904.

București.

După terminarea citirei Mesajului, Majestatea Sa Regele părăsește sala Adunării; iar Corpurile Legiuitoare proced îndată la începerea lucrărilor, pentru cari domni senatori au trecut la localul Senatului.

(„Monitorul Oficial“).

Omagiu adus M. S. Regelui. În ziua de 9 Noembrie curent, eu ocazia împlinirii a 27 de ani dela eliberarea orașului bulgar Rahova de către oastea română, M. S. Regele a primit dela d. N. Marinoff, primarul orașului, o telegramă prin care, în numele locuitorilor, exprimă Suvranului nostru mulțumirile și recunoștința lor pentru-că le-a dat libertatea făcând urări de fericire pentru România, armată și Dinastie.

M. S. Regele a binevoit a transmite prin dl general ajutorant Warthiadi, Înaltele Sale mulțumiri și urări de prosperitate orașului Rahova și locuitorilor lui.

Războiul ruso-japonez.

Blocada Port-Arthurului nu pare a fi atât de laxă, precum se pretindea zilele din urmă. Fără să mai vorbim că generalul Stoessel a trebuit să sacrifice un contratorpilor pentru a comunica țarului vești importante din Port-Arthur, câtă că se vestește, că flota lui Togo a capturat două vase de transport, unul încărcat cu conserve de carne, celalalt cu haine calde de iarnă și cu munițiuni pe seama celor asediați.

Din sforțările Rușilor de a aproviziona cetatea cu toate cele de lipsă se vede apriat că asediații simțesc lipsa de munițiuni. Foamea ar putea deveni un motiv cu mult mai grav pentru înfrângerea rezistenței eroice a celor din Port-Arthur, decât obuzele năpraznice ale Japonezilor. La situația aceasta critică din Port-Arthur se mai adaugă și faptul, că focul bateriilor flotei lui Togo a fost timpul din urmă în particular foarte violent, așa în cât a fost incendiată și aruncată în aer o magazină de praf de pușcă aproape de arsenal.

Divizia II a flotei ruse din Baltica de sub comandamentul admiralului Volkershalm, plutește de prezent pe Marea-Roșie. Ea se apropie mereu de zona periculoasă, unde trebuie să țină socoteală și de un eventual atac improvizat din parte adversară. În intervalul de trei luni marinarul ruș vor fi traversat toate zonele globului. Din regiunile ghețoase ale regiunii dela Libau, ei vor trece prin regiuni tropice, ajungând în zona temperată a Caplandei. Aici ambele divizii se vor uni sub comandamentul admiralului Rosdestvensky, vor trece de nou prin zona tropicală și după un timp scurt vor sosi în Oceanul Indic, ale cărui valuri sunt la epoca aceasta foarte agitate în urma tifoanelor glaciale.

Dăm aci următoarele telegrame mai recente:

Din Mandchuria.

Mucden, 27 Nov. Agenția telegrafică rusă aduce știrea, că Rușii au fost respinși un al cincilea atac al unei brigade japoneze contra pozițiilor ruse dela Tsintsentsen. Detașamentul generalului Rennenkampf a pierdut la 26 Nov. 9 morți și 57 răniți. *Lipsa de rezultate cu izbândă paralizează energia Japonezilor!!!*

Încercarea Japonezilor de a încungiura aripa noastră stângă a dat greș. Prisonierii japonezi, c rora s'a propus să li-se acorde libertatea, au declarat(?) că se simțesc mai bine(?) la Ruși!! decât la ei acasă!!!

Petersburg 27 Nov. Generalul Kuropatkin a telegrafat cu datul de 26 Nov. următoarele:

»Japonezii au luat ofensiva la 24 Nov. contra unui detașament locat aproape de Tsin-tsen tsen, la frontul și flancul stâng, au fost însă respinși pretutindeni după o luptă aprigă cu baioneta. Perderile contrarului sunt mari(?).

»Sub durata nopții de 25 Nov. și în cursul zilei de azi Japonezii au reînceput atacul, însă fără succes. Primind întăriri, ei au reînceput lupta pe la 11 ore dimineața, mai întâi în contra flancului drept, apoi contra centrului și flancului stâng al detașamentului nostru, care era locat la Tsin-tsen-tsen.

»La amiază Japonezii au reluat atacul, dar au fost respinși. Artileria japoneză a fost amuțită.

»După asta inamicul a reluat ofensiva, detașamentul nostru însă și-a păstrat pozițiile, după care lupta a încetat.

»Noi am avut 9 morți și 57 răniți.

»Noaptea de 26 Nov. a trecut în liniște.

»Dimineața la 26 Nov. contrarul a luat de nou ofensiva, sforțându-se să încungiure flancul nostru stâng avansând mereu spre centru.

»Rapoarte ulterioare lipsesc.

»În noaptea de 26 Nov. 12 vânători ruși au surprins un avant-post japonez de 30 soldați, dintre cari a ucis 20.

Incidentul dela Hull.

Petersburg, 28 Nov. În cercuri bine informate se vorbește, că din cercetarea de până acum în afacerea incidentului dela Hull a eșit la iveală cu toată siguranța, că *afirmațiunile oficerilor marinei flotei Baltice de fel nu sunt bazate pe viziuni, ci pe fapte adevărate întimplate.* Abia mai poate fi îndoielă că sentența juriului internațional să fie adusă în defavorul Rușiei, de oare-ce este sigur că s'a proiectat un atac împotriva vaselor rusești, și că doi torpilori de fapt au fost de față la bombardament.

Arbitragiul internațional în afacerea incidentului dela Hull.

Petersburg, 28 Nov. Convenția anglo-rusă cu privire la instituirea unui juriu internațional în cercetarea afacerii incidentului dela Hull, încheiată alaltăieri între ambele puteri, sună astfel.

1. Comisiunea de arbitraj constă din 5 membri: Doi membrii vor fi câte un ofițer superior de marină rus și altul englez, afară de asta va fi recercat guvernul francez și al Statelor-Unite să aleagă câte un membru. Membrul al cincilea va fi ales din partea acestor patru membrii. Dacă nu s'ar putea ajunge la înțelegere în privința asta, atunci împăratul Francisc Iosif va alege pe al cincilea membru. Ambele puteri aleg juriscunșulți în număr egal și un agent, care va avea să ia parte oficial la lucrările comisiunii.

2. Comisiunea va avea să pornească cercetare cu privire la împrejurările cu ocaziunea incidentului, pregătind și un raport: ea va avea să stabilească gradul de reprobare, să elucideze chestia responsabilității, care ar avea să cadă asupra vreunui dintre litiganți, ori eventual asupra unei alte țări.

3. Comisiunea va avea să stabilească amănuntele procedurii.

4. Membrii comisiei sunt datorți să facă posibilă cunoașterea exactă a împrejurărilor întâmplării din chestiune.

5. Comisiunea se va întruni la Paris, de loc ce după subsemnarea ambilaterală, a acestei convențiuni va fi posibil.

6. Comisiunea va trimite rapoarte ambilor litiganți, subscrise de toți membrii comisiei.

7. Toate conclusele comisiei vor fi decise cu majoritate de voturi.

8. Atât Rusia cât și Anglia se obligă la suportarea șpescilor.

Dela Port-Arthur.

Tokio, 27 Nov. Agenția Reuter anunță, că un atac general în contra Port-Arthurului a avut loc ieri seara. S'a dat o luptă foarte sângeroasă corp la corp. Rezultatul este încă necunoscut.

Tokio, 27 Nov. Agenția Reuter vestește, că din cartierul general japonez a fost lansat următorul comunicat: Fiind operațiunile preparative pentru atacul fortului Sungșusan și a celorlalte forturi situate la ost de Sungșusan terminate asaltul general a început ieri d. a., care în urma rezistenței aprige a adversarului, continuă și acum.

Contra lui Kuropatkin.

— *Generalismul rus judecat de un martor al războiului.* —

Ziarul parizian l'Humanité reproduce scrisoarea de mai jos adresată din Mandchuria directorului organului rus Novoie Vremia, de către un amic al acestuia, conservator de marcă, dl N. A. Domicinski. Scrisoarea a fost interceptată și o copie a ei a fost trimisă d-lui Peter Struve, directorul revistei ruse Osvojoj denie din Stuttgart, care la rândul său a comunicat-o ziarului Humanité. Dl Domicinski, terminându-și scrisoarea, roagă pe directorul Novoiei Vremia s'o publice, cel puțin în parte, spre a edifica opinia publică. Organul socialist parizian își face plăcerea de a i-o publica scrisoarea în întregime. Iată-i cuprinsul:

Triumfătorul

Optimismul oficial. — „Tragicul adevăr“.

In Expres, de lângă Kurgan
23 Sept. (6 Octombrie) 1904.

— Voi aștia, din Petersburg, nu sunteți numai rău informați despre ceea ce se petrece în Mandchuria; nu știți nimic de cele ce se petrec acolo.

Un exemplu: Tot scrieți că „Kuropatkin n'a primit toate trupele ce-i erau destinate și că s'a reținut o parte la Charbin“. Absolut fals. Nu numai că a primit tot, dar a mai cerut vice regelui trupele ce deja erau în drum, spre a se întâlni cu Linevici (corpul I și al 5-lea, și au fost readuse spre ale da lui Kuropatkin. Și totuși, ele ar fi adus mai multe servicii dincolo. Când scrieți în ziarele voastre „că Linevici, cu 200.000 de soldați, a pornit spre Coreea“, ne faceți să râdem cu mâhnirea în suflet. Vrea să zică, nu cunoașteți încă tragicul adevăr. Nu știți că Linevici n'are, peste tot, decât 11.000 de soldați?...

Alt exemplu. Adoratorii lui Kuropatkin povestesc mereu și pretutindeni că marșul spre nord (acela al lui Stackelberg) i-a fost impus lui Kuropatkin. Îți afirm pe cuvântul meu de onoare, că e minciună goală. Cu ochii mei am văzut semnătura lui Kuropatkin în josul planului lui Idinski, care stăruia pentru un marș asupra lui Feng-Hoang-Geng. Amândouă planurile au fost comunicate la Petersburg, unde s'a aprobat planul lui Kuropatkin.

Al treilea exemplu, Petersburghezii voștri pot povestesc că „soldații și ofițerii îl adoră pe Kuropatkin și au intrânsul cea mai desăvârșită încredere“. O prostie. Informează-te la corespondentul d-tale și-ți va spune că Kuropatkin, e de râsul armatei sale. De patru ori a înșelat pe toată lumea. Trezând trupele în revistă, a declarat solemn: „Acuma, nu vom mai da îndărăt nici un minut, E rândul nostru, acum, să tot mergem înainte!“ — și după câte-va zile a ordonat retragerea. Tot astfel, când, în ziua de 17 Sept. inspectând pozițiunile de sub Liaoyang a strigat că „trebuie să murim sau să învingem“, toți ofițerii au conchis numai decât că chiar în aceeași zi, sau cel mult a doua zi, vor primi ordin să se retragă. Iată încrederea cea desăvârșită!

Un singur general este pe care-l iubește oștirea, dar îl iubește din adâncul inimei: Generalul Linevici. Pretutindeni, e aceeași refren: „Ah! dac'ar fi aici Linevici!“ Cu el, am merge toți până la capătul lumii. Dar, ce folos. Linevici nu se pricepe la reclamă ca Kuropatkin...

Organizarea armatei

Altă prostie. Se tot crede la Petersburg, că Kuropatkin, la sosirea sa în Manciuria a trebuit să muncească „pentru ca să adune și să organizeze armata“. E absurd. Când a sosit în Manciuria, i s'a dat o armată, perfect organizată, de opt-zeci de batalioane. Noiăștia am avut mult mai puține forțe la îndemână, în 1877, pentru a trece Dunărea, pentru a lua cu asalt Nicopoli, Târnova și pasul Șipca, și pentru a asedia Rusciukul și Plevna. Pe vremea aceea, oștirile noastre nu știau încă s'o ia la fugă, cum știu azi. Arta aceasta au învățat-o dela Kuropatkin.

„Talentele militare“ ale lui Kuropatkin nu eu am să le judec, nici d-ta, dar ceea ce este dreptul meu, este de-a aprecia, ca martor, organizația administrativă a armatei. Iată o pildă. Întru în biroul de informații. Comandantul îmi spune: „Sunt ocupat peste cap: de patru zile se tot îngrămădesc depeșile, și nu reușim să le descifrăm“. De zici despre niște informații pe care după patru zile domniștii aceștia n'au reușit încă să le descifreze?

Încă un exemplu. În ziua de 4 August, într'un moment când totul era în perfectă liniște și de cinci-spre-zece zile nu se mai auzise o împuscătură, pleacă la Charbin. Notează că, pentru a merge la Charbin fără de a schimba trenul, trebuie 7—8 zile. Poți să-ți închipuești dar cât de bine sunt organizate comunicațiile militare. Prin urmare, cine e grăbit, se dă jos la stațiune, sare în cel dintâiu tren care pleacă mai curând. În modul acesta face cursa în de cinci ori două-zeci și patru de ore: nu uita că distanța este de 540 kilometri!

Deci, cu 75 de kilometri înainte de Charbin, dau peste un tren sanitar improvizat, care avea să-și urmeze calea fără oprire, nici întârziere, de oare-ce ofițerul care-l comanda telegrafiază că cei 868 de bolnavi și răniți pe cari îi transporta trenul, n'au găsit, de trei zile, niciărit hrană și n'au mai mâncat de trei zile. Mă arunc în tren: distanța aceasta de 75 kilometri am făcut-o în nouă-spre-zece ore, și am ajuns la Charbin la miezul nopții. De aici poți vedea cât de desorganizate sunt comunicațiile militare.

Încă un amănunt. Pentru ca cei 868 de bolnavi și răniți să poată încapa în tren, a trebuit să-și culce pe două rânduri, pe două caturi. Nu era cu ei nici un medic, nici un infirmier, nici o soră de caritate. „Ce vrei să faci? — îmi zise cu multă durere tânărul ofițer care conducea acest trist convoi; — bolnavii de disenterie stau culcați unii deasupra altora, cei de sus se rostogolesc peste cei de jos și nu am pe nimeni care să pună ordine aici; iată alta două vagoane care transportă 48 de tifici. M'am rugat la ultima stație să ni se dea pe cine-va care să se ocupe de acești nenorociți cari delirează și stau clae peste grămadă. N'am obținut nimic...“

Cu cinci ore înainte de a se da ordinul de retragere, la Haiceng, a sosit acolo și s'a descărcat două vagoane ticsite cu obiecte de hrană: fuseră cerute printr'o telegramă urgentă, după ce Kuropatkin rostise celebra frază: Nu vom da îndărăt nici un centimetru“. Notează că erau deja provizii pentru 7 zile pentru toată armata ce se afla acolo: dar se mai cerea cu ori-ce preț provizii pentru alte șapte zile, ceea-ce făcea cinci trenuri complete. Administrația căilor ferate primise ordinul să construiască barace pentru adăpostirea acestor obiecte de hrană: Am văzut cu ochii mei 500 de Chinezi lucrând la aceste barace în ziua în care, fără ca inamicul să fi tras un sigur foc de pușcă, s'a evacuat Haiceng. S'a ars cele două convoiuri în provizii; din fericire celalte trei trenuri așteptate întârziat.

„Sa nu criticăm talentele militare ale lui Kuropatkin“, cum zici d-ta, dar te las să trăgi concluziile căvenite din exemplele de mai sus.

Critica interzisă.

Mi-s'a povestit la statul major că în ziua de 1 Septembrie a trebuit să se prezinte corespondentul d-voastră și că i-s'a făcut observații aspre pentru faptul de a fi declarat cu glas tare că, în asemenea condițiuni, nu e posibil să se înceapă cât mai curând cu tratativele de pace. Avea perfectă dreptate; dar de ce nu vă scrie toate lucrările astea? Desorganizarea este atât de generală și atât e de isbitoare, încât încă din luna Iulie am scris la Petersburg: „Dacă vreți binele Rusiei, atunci trebuie ca Kuropatkin să fie reche-

mat, și imediat. Ca administrator, e nedestoinicia în persoană, și, ca soldat, e un poltron. Cu o asemenea organizație, toate merg pe dos. Ori-ce zi de întârziere va costa scump pe imperiul rus. Convingerea mea este că, atât timp cât Kuropatkin va fi în fruntea oștirii, nu vom culege decât rușine și desonoare“...

Încăpăținarea criminală.

Un judecător mi-a zis: „Ce putem aștepta dela o armată care-i comandată de criminali? Am la mine un raport de anchetă din care reiese că Zassulici, în ziua bătăliei dela Turenzen, la orele șase seara se afla la 17 kilometri de Turenzen, și că caii cari îl duceau în goana mare în această fugă striveau sub copitele lor pe soldații în dezordine. Omul acesta comandă un corp de armată pentru unicul motiv că l'a ales Kuropatkin, și că, din încăpăținare, refuză să-i retragă comanda, ca și lui Stackelberg“.

„Încăpăținarea“ e cauza că niște „criminali“ comandă corpuri de armată. Militarii ca și ceilalți o spun cu glas tare. Vezi bine cât sunt de solidari și uniți!

Până la Irkutsk.

Nu mă pricep de loc în materie de războiu, dar, când am văzut dela începutul lui Iulie desorganizarea armatei, într'un moment când nu primisem încă avertismentele teribile ce au urmat, am pus rămășag cu căți-va ofițeri (printre cari și Veliciko) că vom evacua rînd pe rînd și Haiceng, și Hia-Jang-Sai, („ei, asta nu, ori-ce ai zice, replică Veliciko; chiar Chinezii îi bătuseră pe Japonezi la Hia-Jang-Sai“), și Liaoyang, și Mukden, și Tieling, — într'un cuvânt toate punctele de unde le va plăcea Japonezilor să ne alunge. Pentru primele trei puncte am și încasat rămășagul, și sunt firm convins că voi câștiga și în ce privește celelalte două puncte. Iar dacă Kuropatkin va continua să fie comandamentul, sunt gata să țin pariul și pentru Charbin. Se zice acum, pe toată linia, în armată. — și nu fără dreptate, — că Kuropatkin a luat ca deviză: „Nu vom da îndărăt nici un centimetru... mai departe de Irkutsk“.

Unul din cei mai de aproape al lui Kuropatkin mi-a zis: E și vina noastră: la plecarea sa în războiu i-ați făcut un laiu de triumfător. Acum își poartă mărirea și se teme să n'o împrăștie“...

Din Bihor.

În Oradea-Mare, unde elementele române în ultimele decenii au scăzut foarte mult, unde și clasa inteligentă — cu foarte puțină excepție — folosește cu o mare predilecție în conversațiunea privată familiară l. maghiară, unde — ca în mai nici un oraș — foarte mulți inteligenți au în căsătorie femei străine de limba și legea Românului, unde cu un cuvânt, Românul — prin slăbiciunile sale — este bătut pe toate liniile, decis-a tinerimea studioasă, ca la 26 Nov. a. c. n. să aranjeze o convenire socială împreună cu dans din privilegiul începerii postului Nașterii Domnului. Ideea tinerimii a fost foarte bună și laudabilă, dar una a fost greșeala, că nu s'au arangiat mai multe conveniri în toamna anului prezent. Dar bine a făcut, că n'a arangiat, căci și aceasta una, a fost de tot desconsiderată din partea inteligenței. O tinerime! unde ai ajuns? Ce ai făcut, că oamenii cari au gură mare între păhare, cari nu știu altceva decât a critica în tot momentul — demonstrează prin absențarea contra lucrurilor românești. O tempora, o mores! Unde am ajuns! Într'un oraș, unde este episcopie și consistor român, cler așa frumos de ambele confesiuni, advocați o grămadă, oficianți, etc. și abia se află între 30—40 familii românești 5 zi cinci familii, care să înțeleagă rostul convenirilor, care s'au și prezentat la aceea convenire.

Rușine mai mare ca aceasta n'a mai produs societatea română din Oradea-Mare, și tinerimea va face bine, dacă va pune la răvaș purtarea scandaloasă a publicului, și în viitor va ști apăsător sentimentul unora și altora, și nu se va lăsa sedusă de vorbe goale.

Ca și publicul din afară să aibe cunoștință deplină despre familiile prezente, însămn acele cu numele, și anume: D-na, Dl și D-șoarele Făssie,

D-na și Dl Horvath, D-na, Dl și D-șoara Kiss, D-na și Dl Dr. Coriolan Pop, D-na și Dl Lazar. Atăștia și nu mai mulți.

Iată publicul românesc din Oradea-Mare, iată însuflețirea prin care dă curaj tinerimii brave din loc! Dar nu numai aici, în aceasta privință s'a arătat slăbiciunea și neinteresarea conducătorilor (!!), ci și la alegerile de membrii în congregația comitatenză, unde tot din vina noastră, am fost bătuți cumplit în toate locurile, spre risul, rușinea și batjocura străinilor, cari au acum cu un motiv și mai mult, să ridă de noi.

B.

loody — în Lipova.

Renegatul preot gr. cat. și protopop onorar al Vadului, *loody*, care în ședința congregației din Sighetul Marmăției a votat încredere guvernului pentru proiectul Berzeviczy, nu mai stă singur între cele trei milioane de Români. Și-a aflat un demn confrate în persoana protopopului gr. or. din Lipova. Voicu *Hamsea*. S-ar putea zice că s'a aplanat astfel și o rivalitate: *au acum nu numai gr. cat. ci și gr. or. pe trădătorul lor!*

Eată ce ne scrie corespondentul din Lipova:

Dupăcum vă este cunoscut, inteligența română din Lipova și Radna și anume Procopiu *Givulescu* protopopul Radnei, Florian *Roxin* preot în Lipova, Dr. Alexandru *Marta*, Dr. Vasile *Auramescu*, Dr. Vasile *Meșter* la cari s'au alăturat și Dr. Constantin *Misici* și Dr. Valer *Morar* prin urmare aproape toți intelectualii din Lipova și Radna, au luat inițiativa să aranjeze un meeting împotriva proiectului Berzeviczy, pentru ambele cureuri electorale Lipova și Radna, în Lipova. Meetingul astfel plănuț se înțelege trebuia să fie unul dintre cele mai impozante și spre scopul acesta s'a căutat cooperarea tuturor factorilor români, căci ori care ar fi culoarea politică a unuia ori altuia, împotriva proiectului Berzeviczy, Români sunt toți una. În chipul acesta i-s'a făcut cinstea protopopului Lipovei Voicu *Hamsea*, ca politicește să se pună cu dînsul la o masă bărbați ca cei de sus și să meargă cu dînsul alături la o comună acțiune.

Dar ce s'a întâmplat?

La întâia convenire, protopopul *Hamsea*, unealta aceasta bizantină a tuturor guvernelor, pretextând mai una mai alta, că trebuie să pi-păiască întâi pulsul, oare vreau preoții și poporenii lui să țină meeting ori nu, că... Lipovenii nu se învoiesc să țină meetingul cu Rădnenii împreună, că teacă, că pungă, el nu se poate pronunța acum și noi, deși le cunoșteam teripurile aceste de pretexte mizerabile, ca să-i tăiem ori-ce scuză, am hotărât să mai așteptăm până Vineri după-amiază, să-i dăm Reverendisimului timp de cugutare, și Vineri să ne întrunim din nou pentru a hotări.

Ne-am întrunit apoi, dle Redactor Vineri. Nu mă ndoiesc că d-voastră ghiciți rezultatul. Protopopul *Hamsea* a venit cu noul pretexte. S'a înțeleș cu oamenii săi — zice, — cari au hotărât să nu convoace meetingul, pentru că *proiectul e retras*. (Un protopop o zice aceasta? D'apoi citește dlui ziare? Când s'a retras proiectul Berzeviczy? Spună-ni-o nouă venerabilul bizantin? Not. Red.) și așa un meeting n'ar avea înțeleș. Ce era să mai discutăm, cu un om incult, și cu interesele sale ca să împedecă manifestațiunea noastră. I-am arătat disprețul nostru și ne-am despărțit cu o nouă decepțiune, că omul acesta este incorrigibil!

Suntem 8 advocați români în Lipova și Radna, două medici, 5 preoți, bancă românească, învățători, maeștri inteligenți și mulți alți oameni mai neatrănători în înțeleș politic și social, dar omul acesta rău, care a ținut în vrajbă continuă pe fil aceluși oraș, ne diminuează și azi și ne zădărnicește ori-ce consolidare. Șade ziulica întreagă în bancă, adunând acolo cu prietinel său Cimponer, ban de uzură și răutate în suflet. Legat la mâni și picioare, cu interese particulare, familiare de oamenii stăpânirii (Are un ginere, medic în Șiștaroveț, pe care-l plătește Șiștarovețenii și dînsul locuiește în Lipova, împotriva regulamentului comitatului, care zice expres că medicii comunali

(trebuie să locuiască în comună) el nu se poate nici mișca, ear dacă altul ia inițiativa, imediat caută nod în papură să-l zădărnicească. Dar pe lângă aceasta omul acesta e și iresponsabil. Rîdem și azi, cum a făcut înaintea d-voastră critică ziarului „Tribuna“ care a salutat pe Tisza la venirea-lă guvern. Nu-i sunteți lui Hainsea destul de naționali, sunteți aderenții lui Tisza, pe care el îl combate atât de înverșunat în congregația Timișorii — la spatele spanului. Unde-i aci minte?

Vom ținea însă meetingul și împotriva lui. Duminecă vom ținea un nou sfat și vom iscăli convocătorul. Vă rog însă, să dați publicității aceste șire, ca lumea mare să fie orientată asupra cauzei, ce ne mortifică pe noi, atâta samă de inteligență în acest centru firesc nu numai al marelui stîng ci și al celui drept al văii Murășului. Am făcut pîn'aci tot încercări, dar înzădar: nu vom putea da înainte pînă ce nu vom delătura buturuga din cale. Primiți etc.

Foarte frumos, d-le protopop! Când mitropolitul D-tale merge în frunte, când biserică și școala D-tale e în primejdie, când dela în colț al țării pînă la altul tot Românul a tresălat la vestea primejdiei naționale, D-ta ndrumă înapoi batalioanele, ce-au plecat dela sine, fără ca D-ta să le pornești, cum se cuvinea. Nu ție rușine! Ai sedus pe oameni neștiutori, că s'a retras proiectul Berzeviczy. Nu putem presupune că D-ta, care ți aere de a manifesta opiniuni politice, i-ai știut lucrul acesta ca neadevărat, pentru-că proiectul nu e retras, (Țăranii cărțurari citesc ziare, o știu aceasta) ori știind ți spus neadevăr? Pe care o primești: pe cea dintăiu ori, pe cea a doua?

Protopop român — bravo!

Din străinătate.

Reprezentanții statelor de Nord la Paris. Ministrul president Combes a primit azi pe reprezentanții statelor de nord. În vorbirea sa președintele de consiliu a spus, că sunt aproape 1000 de ani de când eninsula Scandinaviei ni-a trimis ocupatori: și ea ne trimite amici. Motivul pentru care și iubim pe cei dela nord este, că posedăm și va din sângele lor. Combes a accentuat apoi, că nimic nu este indiferent pentru națiunile, din ceace se se întâmplă între celelalte națiuni.

NOUȚĂȚI.

ARA. 30 Novembre 1904.

— **Nouii magnați.** Din Budapesta se comunică știrea următoare: Monarchul a primit membrii în casa magnaților pe psihiatrul Babarci *Sz. rzer* Ottó, prof. de universitate, și pe *Haller Károly* prof. la univ. din Cluj.

— **Atragem atenția cititorilor noștri asupra letonului pe care începem să-l publicăm azi.** Te una din cele mai interesante năvele ale literaturii universale și una din capodoperele mare-scririlor englez *Edgar Poe*. Traducerea o a-n mulțumită bunel volinți a d-lui Iosif Popescu, *iner în România, fost redactor al revistei „Ala Carpaților“*, din pana căruia am avut plăcea să mai publicăm atât traduceri, cât și năve originale. Acestea din urmă au apărut — se — și în volum, sub titlul „*Petru Cazacul*“.

— **Cărți aprobate.** Ven. conzistorul prin decisiunea dela 15/28 Aprilie a. c. anul 1988 a aprobat manualul d-lui Iuliu Ia „*Carte de învățătură*“ pentru ultimii al școalei populare și pentru școalele

de repetițiune-economice, ear prin decisiunea dela 21 Octombrie a. c. Nr. 6035 a aprobat și „*Învățământ practic din Istoria naturală*“ de acelaș autor.

— **Un redactor maghiar condamnat.** Redactorul *Székely Béla*, actualmente la „*Brassói Hirlap*“ a fost condamnat de către Curtea cu jurați din Cluj, la 5 luni închisoare și 200 coroane amendă, pentru calomnie prin presă la adresa judecătorului *Salamon* din Cluj.

Székely a anunțat recurs în Casație.

— **Reducerea pedepșelor.** Tabla regească din Oradia a redus pedepșele date țăranilor români din Talpoș în chestia revoltei pentru-care tribunalul din Arad lui *Paul Lazar* îi deduse 6 luni, celorlalți câte 3 luni pedeapsă. Tabla a redus pedeapsa lui *Paul Lazar* la 14 zile, ear celorlalți la câte 3 zile. În motivarea schimbării osândelor sunt pasagiți puțin măgulitoare pentru administrația comitatului Arad. Vom reveni.

— **Prorectorul din Cluj,** vestitul *Apáthy*, a presidiat ieri o întrunire a studenților universitari cari au protestat în contra celor petrecute la universitatea din Budapesta, unde 3 studenți au fost răniți grav, ear o mai ușor de polițistul cari într seară pe coridoarele universității.

Apáthy a ținut o vorbire violentă contra poliției, a rectorului din Budapesta și contra guvernului. Se înțelege, studenții l-au aplaudat și sfârșitul a fost o demonstrație la statua lui *Mateiu regele*, unde s'a cântat pe toate glasurile „*Kossuth Lajos azt izente*“.

— **Eri, Marți seara s'a ținut de altfel o întrunire și la Budapesta, în cercul „Sas“, unde vre-o 1200 studenți au decis să ceară azi socoteală rectorului cum s'a putut întâmpla brutalitățile polițiale? Dacă nu li-se va da satisfacție, vor lua ei cum vor crede. Se agită ideea unei greve a tuturor studenților universitari.**

— **Din Cernăuți.** Baronul *Alexandru Hurmuzachi* a fost ales deputat în Reichsrath.

Fratele regelui Carol bolnav. Din München se telegrafează, că prințul *Frideric Hohenzolern*, care este fratele *M. Sale* regelui *Carol* al României, s'a îmbolnăvit rău, fiind internat într'un sanatoriu de acolo.

— **Un român ticălos.** Citim în „*Déva és Vid*“. „*Românul Muncellean din Cărgiți* să plînge la noi, că învățătorul de acolo nu vrea să propună limba ungurească. — Atragem atenția inspectorului de școale“.

Pfui, ciuhă prăpădită de om! Da ce jurăție ori slujbă de dobaș la sat cauți, de te recomanzi în acest fel?

Rușine s'ți fie!

— **Adevărată mameluție!** Ziarul „*Hunyadv*“ aduce vestea că în zilele astea se va ținea la *Deva* o mare adunare de protestare unică în felul său: se va „protesta“ în ea contra opoziției turtite de *Tisza* în dietă prin lovitura din zilele trecute. Și „*H.-v.*“ spune, că prin aceea adunare se va rosti „*publicul comitatului*“, adică comitatul întreg, votând încredere șatrăpului *Tisza*.

Ne ridicăm deja de acum vocea contra acestei comedii blăstămate!

Nici odată cele peste 90% Români ai comitatului nu vor vota încredere lui *Tisza* Pișta, — dar' prin asta stăm departe de a adera la extravagantele opoziției maghiare, nebună ca și *Tisza*, contra căruia se sbate.

În numele comitatului nu va vorbi aceea adunare, ci numai în numele a lor căți-va căpătuiți prin slujbe, și cari cred că prin asta să se pună bine la harapul ce le dă pâne!

— **Ziarele din România ne aduc o veste tristă:** Vineri a încetat din viață în București, cunoscutul mare comerciant *Niță Sterie*, deputat al colegului II-lea de Ilfov, fost pe vremuri locotenent colonel în garda civilă.

Defunctul și-a testat averea sa însemnată, aproape, 500.000 lei pentru școli, biserici și ajutorarea săracilor.

Inmormântarea lui s'a făcut cu mare pompă.

— **Procesul d-nului Iacobsohn.** Ziua a unsprezece. Dl avocat *Al. Radovici* luând cuvântul

în apărarea d-nului *Iacobsohn* spune, că deși în actul de acuzare se susține că soții *Iacobsohn* trăiau rău și că *Iacobsohn* era cheltuitor și curtosor, cu toate astea spune d-nul *Radovici* eu voi proba acestei onorate curți, cum că nu e adevărat.

Dacă s'a vândut casa pentru care *Ozorovici* dăduse ipotecă, este fiindcă era o afacere favorabilă, căci casa nu valora mai mult. D-sa mai adaogă, cum că toți martorii au spus cum că *Iacobsohn* a fost din copilărie un băiat așezat și cu minte, iar soții trăiau bine. Nu s'a adus nici o dovadă că *Iacobsohn* juca cărți.

Sedința continuă.

— **O pedeapsă prea nedreaptă.** În Germania, orașul *Desdau* s'a judecat un proces foarte curios.

Un caporal cu numele *Günther* și soldatul *Vogt*, au fost condamnați de consiliul de războiu la câte 5 ani reclusiune, pentru-că au smuls din mâna unui sergent beat, sabia cu care îl lovea atât pe ei, cât și pe amantele lor.

Procurorul a declarat în rechisitorul său, că inferiorii nu pot, în nici un caz, să se ridice contra superiorilor, nici pentru a-și scăpa viața.

Sentața aceasta a cauzat în întreaga Germania o foarte mare senzație, și va fi adusă cu siguranță în discuție în parlament.

Probabil procurorul nu are încă 40 de ani.

— **Împăratul Wilhelm și Roosevelt** Din Berlin vine știrea, că împăratul *Wilhelm*, azi cu ocaziunea desvălirii statuei la *Washington*, a adresat președintelui *Roosevelt* următoarea depeșă:

„Profund mișcat de gratulația D-tale cu ocaziunea banchetului, mișcat de vorbirea splendidă și emoționantă, în care ai glorificat și serbatorit pe marele meu antecesor, îți trimit și te rog primește expresiunea mulțumitei mele cele mai adânci. Pretenia între Germania și Statele Unite, ale cărei baze au fost puse de *Frideric cel Mare*, zace pe fundament de granit și când eu pășesc în urma lui, simțesc o plăcută dorință întru a face să se întărească din ce în ce mai mult această legătură a prieteniei. Convențiunea pentru arbitrajul internațional, ce venim acum se subsemnăm, va fi o zală nouă și puternică, care leagă pe Germania de America în interesul civilizațiunii. De ar contribui asta la întărirea respectului reciproc și al sentimentului de colegialitate. Doresc Americii și cetățenilor ei din inimă prosperare, progres și înflorire.

Wilhelm imperator-rex.

Drept respuns la depeșa asta președintele *Roosevelt* a expedit la adresa imperatului următoarea telegramă:

„Am cetit cu mulțumită salutului Maiestății Voastre, și știu aprecia în măsura cea mai înaltă sentimentele D-Voastră, respectul față de poporul american, precum și dorințele marinimioase ale Maiestății Voastre pentru bunăstarea lui. Mă bucur, că din nou mi se oferă ocaziunea pentru a-mi exprima respectul mai înalt față de Majestatea Voastră precum și dorința, la care iau parte toți cetățenii Americii spre înflorirea și prosperitatea națiunii germane.

Teodor Roosevelt.

— **Conferența dela Haga.** Italia a primit invitațiunea președintelui *Roosevelt* de a participa la o a doua conferență dela *Haaga*.

A făcut numai oare cari restricțiuni în ce privește programul și ziua conferenței.

— **Barbariile insurgenților bulgari** Din Salonic se raportează, că o bandă de insurgenți bulgari a împresurat casa preotului din *Luganița* și i-au dat foc. În casă era preotesea cu doi copilași ai ei și cu doi prieteni ai preotului. Toți cinci au ars împreună cu casa.

La vestea despre incendiu alergând acasă preotul, bandiții l-au legat și l-au ție-

nut să privească cum îi ard în flăcări copil și soția, apoi l-au dus cu ei în codru. Ce soarte va fi avut acolo, nu se știe.

— **Cadouri de onoare generalului Stössel și soției sale.** Ținându-se un consiliu comunal la Paris, consilierul comunal naționalist contele d'Aubigny a propus ca ziarul „*Echo de Paris*“ să deschidă o subscripțiune națională pentru apărătorul Port Arthurului, generalul Stössel și pentru soția sa.

Din rezultatul acestei colecte se va cumpăra generalului o sabie de onoare, soției sale o bijuterie prețioasă, sau alt obiect artistic, iar soldaților apărătorii ai Port-Arthurului câte o medalie comemorativă.

Se vor bate și 40.000 medalii

Va trebui deci să se colecteze o sumă considerabilă.

— **Ministrul de războiu contra contelui Sternberg!** Din Viena se telegrafează. Ministrul comun de războiu cav. de Pitreich a lansat o circulară, în care se ocupă cu atacurile contelui Sternberg îndreptate în contra intendenței militare. Ministrul declară, că juriul de onoare format de corpul generalilor a emis părerea, că contele Sternberg de fel nu este omul, la ale cărui declarațiuni să fie demn a reaga.

— **Senatul italian.** Din Roma se telegrafează, că regele a subsemnat decretul, prin care senatorul *Canonico* este numit președinte al senatului, iar *Blaserna, Codronchi, Paterno și Villari* vice-președinți ai senatului italian.

— **Ministru italian demisionat.** Din Roma vine știrea telegrafică despre demisiunea ministrului poștelor italiene contele Stelluli-Scala, din cauza morbului său.

— **Eliberarea unei surori de caritate.** Agenția Reuter află din Cifu, că Miss Oerolle, soră de caritate a Crucii Roșii la Mucden, și care fusese răpită de Hunhuzi, a fost liberată în mâinile Japonezilor la Niușwang.

Miss Oerolle a sosit la Cifu, dar este într-o stare de osteneală astfel în cât nu a putut încă să povestească peripetiile prin care a trecut.

Mântuit dela moarte. Un om oarecândva desnădăjduit trimite inventatorul crucii duble electro-magnetice R. B. Nr. 90907, dlui Albert Müller Budapesta V., Vadász-u. 42 următoarea scrisoare de mulțumită:

Stimate Doamnă Müller!

Înainte de toate te încunoștiințez, că sunt om sărac și boala m'a silit să intru într'un spital din Budapesta, apoi am stat 3 luni sub îngrijirea doctorilor din Zombor și toate acestea m'au costat 200 cor. fără ca să mă pot vindeca, iar doctorii au pierdut nădejdea și eu trebuia să mor. Din întâmplare am dat de veste crucii duble și am comandat-o purtându-o pe pept dupăcum mi-ai scris. În timp scurt în 10 Apr. m'am sculat din pat, mă simt sănătos și nu mi-e teamă că mor, pentru-că m'ai mântuit d-ta, îți mulțumesc de mult de ori. Cu stima Francis Ostiadat, mașinist în Priglența-St.-Ivan (com. Bács-Bodrog) în 27 Aprilie 1904.

Crucea dublă electro-magnetică R. B. Nr. 90907 costă numai 6 cor. și vindecă boalele următoare: reumatism, respirație grea, lipsă de somn, batere de inimă, boala rea, de nervi; de aceea îndemnăm pe fiecare să se adreseze plin de încredere la dl Albert Müller Budapesta V., Vadász-u. 42 K. 206

Atragem atenția on. public asupra anuțului lui *Igaz Sándor*.

— **Atragem atențiunea binevoitoare a p. t. public de dame asupra inseratului dlui *Hauer Lajos* farmacist în ARAD (Pécskai-út).**

PARTEA LITERARĂ.

Poetul Șerbănescu.

De: Gh. Panu.

(Urmare și fine).

Eată o poezie, una dintre cele dintâi ale lui publicată în *Convorbiri literare* din 1869, care trădează dela început factura lui poetică și mijloacele cari îi vor servi în întreaga lui carieră:

LACRIMA.

Ah, în ochiul tău cel negru, ca o noapte fără lună

Eu o lacrim'am zărit,
Și pe geana ta cea brună,
Lunecând ea s'a oprit.

Ce înseamnă, copilă jună, ca și o simțire nouă
Acel ud mărgăritar,
Acel grăunte de rouă
Semnul dorului amar?

Lacrima e o poezie ce se scrie în tăcere
La tulpina unui dor:
Bătrân, lacrima-î durere;
June, lacrima-î amor.

Tu ce jună ești ca raza, ce în faptul zilei luce
Nu-mi mai spune al tău dor!
Lacrima din ochi-ți dulce!
E un gingaș trădător!

Foarte gentil și draguț, dar este o simplă compoziție poetică. Îmi închipuiesc câtă trudă și a dat Șerbănescu ca să echilibreze acest mic giuvaer literar și cât a trebuit să șteargă, s'adauge și car să șteargă, pentru ca proporțiile să fie armonice și perfecte.

Exagerația în comparații, eată defectul lui Șerbănescu. Eată de ce poeziile sale sunt artificiale. Aș putea zice încă ceva: Șerbănescu a pus în versuri toate exagerările pe care tinerii de mahala le adresează prin viu graiu, și mai cu seamă prin scrisori fetelor.

Este drept că el a dat tuturor acestor exagerări de sentimente o formă literară fără de care poeziile sale ar fi ridicole din această pricină, dar nu mai puțin este adevărat, că nu tot ce un tinăr care voeste să treacă drept amoretat debitează unei fete în intenția de a o seduce, nu toate acestea se pot pune în poezie, chiar când sunt bine puse.

Aș mai îndrăzni s'adaug încă ceva: din poeziile lui Șerbănescu zărești de departe pe ofițerul tânăr și roin înțos care își varsă în diferite garnizoane flacăra sa de iubire trecătoare în versuri, fiindcă natura îl dotase, în deosebire de alți camarazi cu talentul de poet.

Ea citiți această poezie.

PORTRETUL.

La căpătaiu patului meu
Icoane sfinte nu am eu
Dar am iubită, portretul tău
Și par'că am pe Dumnezeu.
De orice pericol, de orice vis rău,
De când l-am pus, ferit sunt eu!...
Ah, de nu ești chiar Dumnezeu
Ești cel mai bun inger al său.

Aceasta nu-ți aduce aminte de acele declarațiuni înflăcărâte în care ofițerul de garnizoană numește pe iubita care locuiește la etajul întâi din strada cutare, în scrisorile lui: tu ești Dumnezeu meu, tu ești ingerul meu?

Poeziile lui Șerbănescu tocmai din cauză că cântă veșnic amorului în versuri eizel te și cu imagini riscate, ele se pretează admirabil la muzică, de aceea multe din compozițiile sale au fost puse în muzică și au făcut și fac încă deliciile tineretului.

Cine nu știe, cine nu cunoaște, clasică în felul ei poezie: Unde ești? Și cine la o petrecere nu a auzit de lăutarul cântăreț sfârșind cu un glas pe care voeste să-l facă funebru: te-am pierdut, te-am pierdut?

Muzica în genere aruncă pe planul al doilea poezia, sau mai drept din poezie rețil numai cuvintele dragălașe de iubire care îți dau impresia sentimentului, încolo este armonie, adică armonie de cuvinte, armonie de

sunete. La analiză însă poezia apare întreagă toată, cu frumusețile și imperfecțiile ei și când citești în liniște

Unde ești? Unde ești?

Pe la cele patru vânturi

Eu de tine am întrebat

Și prin lacrimi și prin cânturi

Și prin dureros oftat,

Însă ele au tacut...

Te-am pierdut! Te-am pierdut!

atunci, și-se pare cam naiv interesul poetului întreband de iubita lui pe cele 4 vânturi, întrebare care o face prin lacrimi, prin cânturi și prin dureroase oftaturi!

E curios că acest militar n'a fost inspirat de profesia sa; are o singură poezie: *Ecolul de războiu*, care aceea poezie condamnă războiul, cu relele lui cunoscute, și pune în contrast pe bravii cari cu miile mor pe câmpul de bătăe, pe văduvale care plâng amar în fața regelui, care bea și serbează victoria.

Șerbănescu a avut admiratori și a meritat să aibă. Acești admiratori i-au ridicat un bust în grădina Atheneului; au făcut un act meritoriu, căci poetul care a cântat amorul și a cântat acest sentiment, e vrednic ca să-și aibă bustul său, căci el înseamnă ceva în literatura noastră.

Bibliografie.

A apărut:

În editura W. Krafft în Sibiu au apărut *Cărți de icoane* cu totul nouă și confecționate în chromotipie și anume: „Mulle de toate“, o carte cu numeroase icoane și cu text explicativ, care ține seamă de grădini de pricepere al copiilor mai mici; format 8° mare, cu învăltoare dragălașă, cuprinzând 5 foi; prețul C —.80. — „Animale domestice“, format 4°, 8 foi în scoarțe tari; prețul C 1.50 cuprinzând o serie de animale domestice și „Din grădina zoologică“ format 4°, 8 foi în scoarțe tari prețul C 1.50, cu cele mai însemnate animale sălbatice, reproduse toate în icoane lucrate cu îngrijire deosebită; aceste cărți au mențiunea de a deștepta interesul copiilor pentru natură, de a înlesni instruirea lor și de a-i îndemna la gândire.

Limba maghiară pentru elevii școlilor populare române de *Iuliu Groșoreanu* și *Iosif Moldovan*, învățători. Acest manual, care compus în mod rațional, pe baza esperințelor îndelungate, va ușora mult sarcina învățătorului și a școlarilor, întru însușirea limbii maghiare. se poate procura în librăria editorului *Petru Simion* din Arad cu prețul de 50 fileri, cu rabatu îndatinat.

Redactor responsabil: Sever Boen.
Editor-proprietar: George Nichin.

INSERTIUNI ȘI RECLAME.

În Ardeal. într'un ținut curat românesc, în care se țin târguri de țeară și piețe de săptămână foarte cercetate, este de vânzare o farmacie care face circulație de șeasă mii coroane, cu șeptesprezece mii coroane. Informațiuni se pot afla la administrația ziarului nostru. 436

Damele Engleze, nici odată nu folosesc cremă, ci lapte de castraveți, care se poate căpăta în calitate veritabilă engleză în farmacia lui Balassa K. Budapesta, Erzsébetfalva. Are efect necondiționat sigur și este un mijloc cosmetic inofensiv, care deja după-o scurtă tolosire îndepartează alunitele petele de ficat, zgrăbunțele nutesseri, și tot felul de impurități faciale, dând teantului un aspect tinereșc și viori. Să fim cu atențiune, ca pe fiecare flacon să se poată citi numele lui Balassa. Un flacon 2 cor., săpun de castraveți veritabil englez 1 cor., pudră de castraveți 1 cor. 20 bani. Se poate căpăta în ori-care farmacie; prin poștă se trimite de către farmacistul Balassa Kornél, Budapesta, Erzsébetfalva Deposit principal la farmacia lui Földes Kelemen, și drogueria lui Vojtek és Veisz. 267

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvaergiu.

ARAD, Piața Libertății

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint.

Primul atelier din Arad, pentru repararea de ciasornice și bijuterii.

S'a deschis

Confecțiune
de haine
pentru băeți

Magazin de bluze

și
atelier de artă p. confecționarea
de haine femești

ARAD,

Piața Libertății Nr. 20, în palatul contelui Nádasdy.

Au sosit:

437

Cele mai felurite specialități de moulin, de mătase, de flanel francez, de bluze de stofă și pânză, de juupoane, de malin și de negligouri de la cele mai simple până la cele mai luxoase.

Implorând spriginul p. t. public, rămân

cu deosebită stimă

Mare asortiment de surțuri p. dame și băeți.

Koszilkov József.

Corecțiunile de bluze se îndeplinesc imediat.

Comande din provincă să execute prompt.

Au sosit mărfuri de earnă!

Am onoare a recomanda p. t. public magazinul meu de tot felul de ciorapi de vară, de manși prodiate, de mătase și de piele, de cămași Jäger și de pantaloni, de giamațane de casă, jucării pentru copii, precum și asortimentul meu bogat în bumbac, broderii și pantilio și tot felul de mărfuri de Norimberga și manufactură. Tot odată recomand în binevoitoarea atențiunea p. t. public casa mea de brodatul ciorapilor, care există deja de mai mulți ani pe strada Forray, unde se confecționează cel mai culant și elegant, și se execută prompt. — Rugând spriginul on. public

rămân cu deosebită stimă:

Szállassy Aladár.

— Se primesc comande din provincie. —

Nou atelier de lăcătușerie

Am onoare a aduce la cunoștința p. t. public, că sub

Nr. 17 de pe piața Libertății în Arad în casa d-lui Dr. Schwartz Jenő am deschis un

atelier de lăcătușerie

Primesc ori-ce lucrări aparținătoare

în bransa aceasta pe lângă prețuri culante.

Rugând spriginul On. public rămân cu

perfectă stimă

Schwitzer Dező

măestru lăcătuș.

432

Arad, Piața Libertății 17.

Cel mai preferit, mai bun mijloc de colorare a părului e

MELANOGENE

în culoare neagră și brună.

Cu preparatul acesta escelent și nevinovat, per barbă, mustați în cinci minute se pot colora în negru ori brunet. Coloarea e constantă și nu se poate osebi de culoarea naturală, nici cu săpun, nici apă caldă, nu se șterge și nu murdărește.

E nesticacios și modul de folosire foarte simplu

Prețul 2 cor. 80 fl.

244

Ori-ce per carunt își recapătă culoarea naturală prin folosirea preparatului

Hair Regenerator alui Földes

Acesta nu e farbă, ci un preparat care redă frumusețea naturală a părului. Astfel perul blond devine iar blond, cel brun-brun, cel negru-negru. Prețul 2 cor.

Pentru a face perul blond.

Preparatul acesta, în câteva minute putem prefăce ori-ce per în culoare atât de plăcută, aurie, în culoarea căneșii, ori cenușie, ori în vre-o altă culoare blondă, fără a ataca perul. — Prețul! sticlă mică 1 cor., sticlă mare 2 cor. Rugăm a fi cu atenție la marcă.

G. FÖLDES KELEMEN

FARMACIA ȘI LABORATORIUL CHIMIC, ARAD.

Telefon Nr. 111.

BAZAR NOU!

MARFURI NOUE!

CASĂ de MODĂ și TRUSOURI PENTRU DAME

Masztig Pál, Arad,

ANDRÁSSY-TÉR 22 sz., față în față cu casa comitatului.

Au sosit mărfurile cele mai noi pentru femei și bărbați. — Mare asortiment de:

pâuze, șifon, rechisite de masă, mărfuri gata pentru dame și trusouri.

Rugând on. public să binevoiască să cerceteze cât mai des prăvălia mea bogat asortată, rămân

354

cu stimă **MASZTIG PÁL.**

Condițiunea principală a

FRUMȘETEI

este, ca fața și mâinile să fie fine, ear în scopul acesta mijlocul cel mai potrivit este

Crema-Gyöngy

care este cu desăvârșire inofensivă și face pelea fină de loc după o singură folosire.

În urma unei folosiri îndelungate mitesserit supărăcios, alunițele și petele de ficat dispar.

Prețul un borcan 1 cor.

Săpun la Crema-Gyöngy 1 cor.

Se poate comanda dela:

farmacistul **HAUER LAJOS.**

ARAD, Pécskai-ut.

287

Telefon Nr. 135.

GELLER I.

gluvaergiu.

Arad, Piața Andrassy Nr. 14.

Palatul Hermann.

384

Deposit bogat de bijuterii, de obiecte veritabile de argint, precum și de oroloage de aur și argint.

Reparații și transformări în atelierul propriu.

TIPOGRAFIA

„TRIBUNA“

ARAD, Strada Deák Ferencz Nr. 20.

Fiind arangiată din nou, bogat, cu literele cele mai moderne și cu rotațiune modernă, primește spre executare orî-ce lucrare ce se ține de arta tipografică.

Broșuri, opuri, manuale, tabelării în orî-ce mărime, registre pentru bănci, invitații la petreceri și cununii, plicuri, cap de scrisori, anunțuri funebre, cărți de vizită, etc. etc.

Executat cu gust fin, la timp și punctual, după sistemul cel mai nou.

Cerem și pe această cale binevoitorul sprigin al publicului românesc întru cât ar avea vr'o lucrare din cele mai sus înșirate a trimite spre executare și a ne recomanda în cerc cât mai larg tipografia noastră.

Având în vedere și sacrificiile mari ce le pretinde ziarul nostru național, credem că va afla mai lute răsunet acest anunț al nostru.

Telefon Nr. 502.